

การศึกษากระบวนการรักษาโรคสะกดเงินด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านไทย อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิภาวี สุวรรณธร*, ชาตรี นันทพานิช, ศิริพร อาภัสพรหม

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

* ผู้รับผิดชอบบทความ: suwannathorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้และกระบวนการรักษาโรคสะกดเงินด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น กลุ่มตัวอย่างการศึกษา คือ หมอพื้นบ้าน 1 คน ผู้ป่วยโรคสะกดเงิน 20 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2 คน มีเครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2563 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาที่สำคัญ นายบุญมี เหนียวแน่น เริ่มศึกษาตั้งแต่ อายุ 9 ขวบ จากคุณตา และได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่อยมา ได้รับการประเมินขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทย เริ่มให้การรักษาโรคสะกดเงิน เมื่อปี พ.ศ. 2516 มีตำรับยาในการรักษาโรคสะกดเงิน 5 ตำรับคือ 1) สมุนไพรต้มแก้สะกดเงิน ได้แก่ ข้าวเย็นเหนือและใต้ หนอนตายหยาก หัวร้อยรู กำแพงเจ็ดชั้น และไม่สั๊กหิน 2) สมุนไพรต้มตัดรากสะกดเงิน ได้แก่ โกงฐเชียง โกงฐพาลัมพา ทองพันชั่ง เหงือกปลาหมอ รากต้นผีหมอบ และกล้วยช้าง 5 3) สมุนไพรกินแก้โรคผิวหนัง ได้แก่ บอระเพ็ด หัวเห็ดหมู ไบมะขามแขก มะตูมแห้ง และเกลือสินเธาว์ 4) สมุนไพรทาแก้โรคผิวหนัง ได้แก่ ใบชันทองพญาบาท ใบทองพันชั่ง หัวหนอนตายหยาก กำมะถันเหลือง และเหล้าขาว 5) สมุนไพรต้มอาบแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง ได้แก่ ใบชุมเห็ดเทศ รากหนอนตายหยาก ทองพันชั่งทั้ง 5 ต้น เหงือกปลาหมอ และ สารส้ม สำหรับกระบวนการรักษามี 7 ขั้นตอน คือ 1) การซักประวัติทั่วไปของผู้ป่วย 2) การซักถามอาการเจ็บป่วยด้วยโรคผิวหนังและโรคสะกดเงิน 3) การดูแผลและบริเวณที่เกิดอาการ 4) การจับและกดบริเวณรอบ ๆ แผลและบริเวณที่เกิดอาการ 5) การวินิจฉัยโรค 6) การจ่ายยาใน 1 งวด (22 วัน-1 เดือน) 7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน ผู้ป่วยโรคสะกดเงินส่วนมากทราบเรื่องการรักษาโรคสะกดเงินทางยูทูปและรายการโทรทัศน์ ร้อยละ 60.0 มีค่าใช้จ่ายในการรักษาครั้งละประมาณ 700 บาท ผลการรักษา พูละ ร้อยละ 65.0 หาย ร้อยละ 15.0 ไม่หาย ร้อยละ 20.0 ความพึงพอใจต่อการรักษาโรคสะกดเงิน ร้อยละ 90.0 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความคิดเห็นว่าผู้ป่วยโรคสะกดเงินควรจะมารักษาที่นายบุญมี เหนียวแน่น หากรักษาที่แพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หาย การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรสนับสนุนให้มีการรักษาโรคสะกดเงินแบบคู่ขนานระหว่างการแพทย์แผนปัจจุบันกับหมอพื้นบ้าน

คำสำคัญ: โรคสะกดเงิน, หมอพื้นบ้าน

A Study of Psoriasis Treatment Process Using Thai Folk Medical Wisdom in Tha Takiab District of Chachoengsao Province

Wipawee Suwannathorn,* Chatri Nuntapanich, Siriporn Apatsaprom

Chachoengsao Provincial Health Office, Na Mueang Sub-District, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province 24000, Thailand.

*Corresponding author: suwannathorn@hotmail.com

Abstract

This qualitative research aimed to study the knowledge and processes of psoriasis treatment with the wisdom of Mr. Bunmee Niawnaen, a Thai traditional or folk healer. The study sample included one local healer, 20 psoriasis patients, and two health workers. Data were collected by the research team using an in-depth interview form, which had been reviewed by three experts, during the period January–February 2020. The obtained quantitative data were analyzed to determine frequencies, percentages, means, and standard deviations; and a qualitative data/content analysis was performed. Major findings showed that Mr. Boonmee Ngeawnan, who began learning folk healing practices when he was 9 years old with his grandfather and continued learning more by himself, has been treating psoriasis since 1973, and later has been registered as a Thai traditional medicine practitioner after passing the healing practice assessment. His five herbal drug formulas for treating psoriasis include: (1) herbal decoction containing *khao-yen nua-tai*, *non-tai-yahk*, *hua-roi-ru*, *kamphaeng-jedchan*, and *mai-sak-hin*; (2) Tat-rak herbal decoction containing *koat-chiang*, *koat-chula-lampha*, *thongphanchang*, *ngueak pla moh*, *ton-phi-mop* roots, and five-part cannabis; (3) oral herbal recipe for skin diseases containing *boraphet*, *haewmu* rhizomes, *ma-kham-khaek* leaves, dried beal, and rock salt; (4) topical herbal drug for skin diseases containing *khan-thong phayabat* leaves, *thongphanchang* leaves, *non-tai-yahk* roots, yellow sulphur, and white liquor; and (5) herbal bath recipe for chronic skin diseases containing *chumhetthet* leaves, *non-tai-yahk* roots, five-part *thongphanchang*, *ngueak pla moh* plant, and alum. The treatment processes include seven steps: (1) taking history; (2) asking about symptoms of skin illness and psoriasis; (3) examining the wound and affected area; (4) touching and pressing affected areas; (5) making diagnosis; (6) prescribing the first treatment course (22–30 days); and (7) giving advice on self-care. Most (60%) of the psoriasis patients had learned about psoriasis treatment on YouTube and television. The cost of treatment was about 700 baht per visit. As for treatment outcomes, of all participants treated with topical herbal skin lotion, 65% had relieved conditions and 15% were cured, but 20% had no improvement. The majority of them (90%) were satisfied with the herbal treatment. The health officials suggested that psoriasis patients should seek herbal remedies from Mr. Boonmee if their modern medications were not efficacious. This study suggests that modern medications for psoriasis should be given in parallel with folk healing.

Key words: psoriasis, folk healers

บทนำและวัตถุประสงค์

โรคสะเก็ดเงิน เป็นโรคเรื้อรังชนิดที่รักษาโดยยาสังเคราะห์ทางเคมีแล้วมักยังไม่หายขาด ความรุนแรงของโรคมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทำให้กระทบต่อ

คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ^[1-2] มีปัจจัยหลายอย่างที่ก่อให้เกิดโรคทั้งปัจจัยภายในและภายนอกร่างกาย โดยปัจจัยภายในร่างกาย ที่สำคัญคือ พันธุกรรม พบประวัติโรคสะเก็ดเงินใน

กลุ่มญาติของผู้ป่วยประมาณร้อยละ 40 สำหรับ ปัจจัยภายนอกที่กระตุ้นโรคสะเก็ดเงิน ได้แก่ ภาวะ อ้วน การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ ยาในกลุ่มลิเทียม (lithium) และยามาลาเรีย (antimalarial agents) ภาวะติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส (โดยเฉพาะ HIV) ภาวะ ขาดวิตามินดี^[3] โรคอาจกำเริบได้จากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ยาบางชนิด ความเครียด โรคสะเก็ดเงินเป็นโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยต้องยอมรับความจริงว่าโรคนี้อาจไม่หายขาด และใช้ชีวิตอยู่กับโรคนี้อย่างไม่เครียด เพราะความเครียด ทำให้โรคสะเก็ดเงินกำเริบได้ ส่วนค่าใช้จ่ายการรักษา โรคสะเก็ดเงิน มีค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง บางราย มีการตอบสนองต่อยาไม่แน่นอนทำให้ต้องเปลี่ยน วิธีรักษาอยู่เสมอ หากการดูแลรักษาไม่ครอบคลุม จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยทรุดลง ซึ่งความ เจ็บป่วยที่เรื้อรังและค่าใช้จ่ายที่สูงตามมาของโรค สะเก็ดเงินจึงอาจสร้างความทุกข์ทรมานและส่งผล กระทบต่อสุขภาพกายและใจ หน้าที่การงาน รวมทั้ง ภาวะเศรษฐกิจ ฐานะของผู้ป่วยและครอบครัวอย่างมากมาย^[4-5] การรักษาโรคสะเก็ดเงินด้วยภูมิปัญญา หมอพื้นบ้านไทยนั้นมีการศึกษาและเผยแพร่ค่อนข้างน้อย การศึกษาภูมิปัญญาการรักษาโรคสะเก็ดเงิน ของหมอพื้นบ้านในจังหวัด สงขลา พัทลุง ตรัง และ สตูลพบหมอพื้นบ้านที่รักษาโรคสะเก็ดเงิน 10 คน มี ตำรับยาสำหรับรักษาโรคสะเก็ดเงินอย่างน้อยคนละ 1 ตำรับ รวบรวมตำรับยาได้ทั้งสิ้น 18 ตำรับ เป็นตำรับ ยาภายใน 10 ตำรับ และตำรับยาภายนอก 8 ตำรับ สมุนไพรที่ปรากฏในตำรับยาเหล่านี้ 115 ชนิด เป็น พืชวัตถุ 111 ชนิด สัตว์วัตถุ 2 ชนิด และธาตุวัตถุ 2 ชนิด ติดตามประเมินผลผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่เข้า รับการรักษาโดยหมอพื้นบ้าน จำนวน 5 คน พบว่าผู้ ป่วยทุกรายไม่หายขาดจากโรคสะเก็ดเงิน แต่มีอาการ ร่วมดีขึ้น เช่น คันลดลง และนอนหลับสนิทเพิ่มขึ้น^[6]

การศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในเขตอำเภอ วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาแพทย์พื้นบ้านที่ให้การ รักษาสุขภาพของประชาชนในเขตอำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 23 คน เสียชีวิตแล้ว 1 คน และย้ายถิ่นฐาน จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อายุมากที่สุด 90 ปี แพทย์พื้นบ้านที่พบเป็นหมอสุมังไพร หมอมนต์หรือหมอเป่า หมอธรรม หมอสู่วัณญ์ หมอ มอหรือหมอตุ และหมอนวดไทย มีประสบการณ์ใน การรักษามากกว่า 30 ปี เหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้มา เป็นแพทย์พื้นบ้านและลักษณะความรู้ที่ได้รับมาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษและเริ่มจากความสนใจ การสังเกต ประสบการณ์จากครูผู้มีประสบการณ์ การอบรมจากชมรมและแหล่งเรียนรู้ด้านการแพทย์พื้น บ้าน ประกอบกับศึกษาด้วยตนเองจากตำราการแพทย์ พื้นบ้าน ส่วนใหญ่ได้ให้บริการทางด้านสุขภาพพื้น บ้านแก่คนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง โดยไม่เรียก ค่าตอบแทน หรือแล้วแต่ผู้ป่วยจะให้^[7] ผลการวิจัย ผู้ป่วยสะเก็ดเงินที่รับการรักษาทั้งหมด 80 ราย ได้ รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบันและได้รับการ รักษาด้วยยาทา ยารับประทานมาก่อน ไม่มีผู้ป่วย ที่รับการวินิจฉัยครั้งแรกจากคลินิกแพทย์แผนไทย อายุเริ่มเป็นโรคสะเก็ดเงิน 7-91 ปี พบมากที่สุดช่วง ปัจจุบันวัย อายุ 33 ปีขึ้นไป ร้อยละ 63.80 มีประวัติ ทางพันธุกรรม 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.80 ผลการ รักษา ผู้ป่วยรักษาต่อเนื่อง ร้อยละ 81.25 หายสนิท นาน ๆ เป็นครั้ง ร้อยละ 13.85 หายสนิทระยะสั้นแล้ว ผื่นขึ้นอีก ร้อยละ 10.77 อาการดีขึ้นตามลำดับ ร้อยละ 70.77 ยังไม่ดีขึ้นแต่กินยารักษาอยู่ ร้อยละ 4.61 ปัจจัย ที่อาจส่งผลต่อการรักษา พบว่ามีปัจจัยเดียวที่สัมพันธ์ กับผลการรักษาคือการรับประทานยา สมุนไพร โดย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 ($p = 0.048$)^[5]

การวิจัยแพทย์แผนไทย 2 คนที่รักษาโรคสะเก็ดเงิน มีอายุระหว่าง 54-85 ปี ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ตั้งแต่เด็กจนเป็นวัยรุ่นจากบรรพบุรุษ ขึ้นตอนการเรียนจากการสังเกตเป็นลูกมือผู้ช่วยเก็บยาสมุนไพร การเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง แล้วจึงมาสอบใบประกอบโรคศิลปะแพทย์แผนไทยภายหลังองค์ความรู้ของด้านการวินิจฉัยและแนวทางการรักษา^[4] จังหวัดฉะเชิงเทรา มีหมอฟันบ้านทั้งสิ้น 133 คน มีการรวมตัวของหมอฟันบ้านและได้จัดตั้งเป็นชมรมหมอฟันบ้านในทุกอำเภอ โดยพบหมอฟันบ้านมากที่สุดในอำเภอท่าตะเกียบ ซึ่งมีสมาชิกชมรมหมอฟันบ้าน จำนวน 42 คน แบ่งออกเป็น 6 ประเภทคือ หมอยาสมุนไพร จำนวน 16 คน หมอนวด จำนวน 13 คน หมอกระดูก จำนวน 6 คน หมอพิธีกรรม จำนวน 6 คน หมอจูง จำนวน 1 คน และหมอตำแย จำนวน 1 คน^[5] หมอฟันบ้านอำเภอท่าตะเกียบได้รับการรับรองเป็นหมอฟันบ้านแล้ว จำนวน 12 คน ซึ่งมีหมอฟันบ้านไทยที่โดดเด่นมีชื่อเสียงมากคือ นายบุญมี เหนียวแน่น จัดอยู่ในประเภทหมอยาสมุนไพร ได้รับการประเมินขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทยเพียงคนเดียวในจังหวัดฉะเชิงเทรา (ใบอนุญาตที่ พท.ว.18267 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 จากกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก) นอกจากนั้นยังได้รับเกียรติบัตรหมอฟันบ้านดีเด่นระดับจังหวัด และได้รับเกียรติบัตรพร้อมโล่ประกาศเชิดชูเกียรติหมอไทยดีเด่น ระดับเขตและระดับภาค อีกทั้งมีการถ่ายทอดความรู้ผ่านรายการเส้นทางสุขภาพ ช่อง 11 จันทบุรี เรื่อง การรักษาโรคสะเก็ดเงินด้วยยาสมุนไพรไทยเป็นหมอฟันบ้านที่มีชื่อเสียงและเชี่ยวชาญด้านการรักษาโรคมากกว่า 20 ปี เป็นที่ยอมรับของประชาชน

ในอำเภอท่าตะเกียบ อำเภอใกล้เคียง จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น ถือว่าเป็นบุคคลที่ควรค่าในการศึกษาองค์ความรู้และ ภูมิปัญญา เพื่อรวบรวมไว้เป็นหลักฐานให้สืบทอดสู่ชนรุ่นหลังอย่างมีระบบแบบแผนไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทย ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาระบบการรักษาโรคสะเก็ดเงินด้วยภูมิปัญญาหมอฟันบ้านไทย อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ของนายบุญมี เหนียวแน่น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

- 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้กระบวนการรักษาโรคสะเก็ดเงินด้วยภูมิปัญญาหมอฟันบ้านไทย ของนายบุญมี เหนียวแน่น ซึ่งจะสามารถอธิบายได้ว่าแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนปัจจุบัน รักษาโรคสะเก็ดเงินแตกต่างกันอย่างไร
- 2) เพื่อศึกษาประวัติ อาการ ความเชื่อ และผลการรักษาโรคสะเก็ดเงินของประชาชน ที่มารับการรักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น

ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับองค์ความรู้ กระบวนการรักษาโรคสะเก็ดเงินด้วยภูมิปัญญาหมอฟันบ้านไทย ของนายบุญมี เหนียวแน่น ตัวอย่างวิจัยมี 3 กลุ่ม 1) หมอฟันบ้าน จำนวน 1 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง คือ นายบุญมี เหนียวแน่น 2) ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 20 คน 3) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ตามภูมิลำเนาของ นายบุญมี เหนียวแน่น จำนวน 2 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบ

ด้วย กล้องถ่ายภาพ เครื่องอัดเสียง เอกสารชี้แจงข้อมูล แก่ผู้เข้าร่วมวิจัย กลุ่มตัวอย่างการวิจัย เอกสารการให้ความยินยอมโดยความเข้าใจถ่องแท้ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่สร้างขึ้นโดยคณะผู้วิจัย สำหรับหมอพื้นบ้าน ผู้ป่วยที่มารับการรักษาโรคสะเก็ดเงิน และ เจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน การศึกษานี้ได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข รหัสโครงการวิจัย 04-2562 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2562 และที่แก้ไขครั้งที่ 1 อนุมัติเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2562 การดำเนินการเก็บข้อมูล 3 กลุ่ม ดังนี้

1) หมอพื้นบ้าน เก็บข้อมูลโดยโทรศัพท์นัด นายบุญมี เหนียวแน่น ในวันที่หมอว่างและพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์นายบุญมี เหนียวแน่น จำนวน 2 วัน ครั้งที่ 1 วันที่ 14 มกราคม 2563 และครั้งที่ 2 วันที่ 13 มีนาคม 2563 ณ บ้านของนายบุญมี เหนียวแน่น เลขที่ 68 หมู่ 4 ตำบลคลองตะเกรา อำเภอบางละมุง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยคณะผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยก่อนที่จะให้ นายบุญมี เหนียวแน่น ลงลายมือชื่อ ในเอกสารการให้ความยินยอมโดยความเข้าใจถ่องแท้ โดยสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป/ภูมิหลัง การศึกษาเรื่องแพทย์แผนไทย/ภูมิปัญญา ประวัติการศึกษา ประสบการณ์ ในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน กระบวนการให้การรักษาโรคสะเก็ดเงิน ขั้นตอนการรักษา ระยะเวลาในการรักษา วิธีการรักษา การใช้ยาและสมุนไพร/ตำรับยาที่ใช้ในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน/ตัวสมุนไพรที่ใช้ ผู้ป่วยแต่ละราย อาการที่เป็นมากน้อยต่างกันใช้สมุนไพรครบทุกตัวหรือไม่ เหมือน

หรือต่างกันอย่างไร คำแนะนำในการปฏิบัติตนของผู้ป่วย ค่าใช้จ่าย/ค่ารักษา และการติดตามผลการรักษาโรคสะเก็ดเงิน และตำรับยาที่ใช้

2) ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงิน คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงิน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราป่วยเป็นโรคสะเก็ดเงิน และเข้ารับการรักษาที่หมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น ในปี 2561-2562 มีผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าร่วมโครงการ (ผู้ป่วยคัดเข้า) จำนวน 21 คน โดยแยกเป็นปี 2561 จำนวน 7 คน และปี 2562 จำนวน 14 คน ไม่มีผู้ป่วยคัดออกเนื่องจากทุกคนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 21 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างขั้นต่ำอย่างน้อย 20 คน ตามตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเคอร์ซีและมอร์แกน^[9] และสุ่มเลือกตัวอย่างออกจำนวน 1 คนโดยวิธีจับฉลากอย่างง่าย (simple random sampling) ผู้ป่วยที่เป็นผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด มีจำนวน 20 คน โดยสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2563 ที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง โดยคณะผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ทราบ ก่อนที่จะให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อ ในเอกสารการให้ความยินยอมโดยความเข้าใจถ่องแท้ โดยสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ประวัติการเจ็บป่วย ประวัติการรักษา ก่อนจะมาหาหมอบุญมี เหนียวแน่น การรักษาที่หมอบุญมี เหนียวแน่น ขั้นตอนการรักษา ระยะเวลาในการรักษา ค่าใช้จ่ายในการรักษา ผลการรักษาโรคสะเก็ดเงิน และความเชื่อ/ความพึงพอใจในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอบุญมี เหนียวแน่น

3) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวกับการรักษาโรคสะเก็ดเงิน ของหมอบุญมี เหนียวแน่น เก็บข้อมูลโดยโทรศัพท์นัดแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลท่า

ตะเกียบ จำนวน 2 คน เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563 ที่โรงพยาบาลท่าตะเกียบ โดยคณะผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างฟัง ก่อนที่จะให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อ ในเอกสารการให้ความยินยอมโดยความเข้าใจต้องแท้โดยสมบูรณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ประสบการณ์กับหมอฟันบ้าน การทำงานและการประสานงานกับหมอฟันบ้าน การรับรู้การรักษาของหมอฟันบ้าน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาของหมอฟันบ้าน

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) พรรณนาและอธิบาย ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับ

1) ข้อมูลของหมอฟันบ้าน หมอบุญมี เหนียวแน่น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลัง การศึกษาเรื่องหมอฟันบ้าน แพทย์แผนไทย และสมุนไพร กระบวนการรักษาโรคสะกดเงินด้วย ภูมิปัญญาหมอฟันบ้าน ขั้นตอนการรักษา การติดตาม ผลการรักษาโรคสะกดเงิน ตำรับยาโรคสะกดเงิน

2) ข้อมูลของประชาชนที่มารักษาโรคสะกดเงินจากหมอบุญมี เหนียวแน่น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ประวัติการเจ็บป่วย ประวัติการรักษาโรคสะกดเงินก่อนที่จะเข้ารับการรักษาที่หมอบุญมี เหนียวแน่น การรักษาที่หมอบุญมี เหนียวแน่น ผลการรักษา ความเชื่อ/ความพึงพอใจในการรักษาโรคสะกดเงิน

3) ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป การทำงานและการประสานงานกับ หมอบุญมี เหนียวแน่น การรับรู้การรักษาของหมอฟันบ้าน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาของ หมอบุญมี เหนียวแน่น

ผลการศึกษา

1) องค์ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคสะกดเงินของหมอฟันบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น

นายบุญมี เหนียวแน่น เริ่มศึกษาความรู้ด้าน หมอฟันบ้านและการรักษาโรคสะกดเงิน เมื่อปี พ.ศ. 2503 อายุราว 9 ขวบ จากคุณตา (พ่อกลม คำก้อน) ซึ่งเป็นแพทย์ประจำตำบลท่าบุญมี อำเภอกะเจ็ญ จังหวัดชลบุรี โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับ หมอทั่วไป หมอสมุนไพร จากการสอนจริงและให้อ่านศึกษาจากตำรา ราวปี พ.ศ. 2504 อายุ 10 ขวบ ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากตำรับยาที่ญาติได้มาจากนาย (น้ำสุริน ฉิมพาลี) ต่อมาราวปี พ.ศ. 2513 อายุครบ 20 ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ (ฉายาธิปรัสมโ) ได้ศึกษาพระธรรมวินัยและได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้าน หมอฟันบ้านและยาสมุนไพร จากพระอาจารย์เจียม และพระอาจารย์เต่ง วัดเกาะโพธิวาส อำเภอกะเจ็ญ จังหวัดชลบุรี หลังจากนั้นได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จากตำราหมอฟันบ้านไทยเรื่อยมา นอกจากนั้น ในราวปี พ.ศ. 2531 ยังได้เข้ารับการอบรมเรื่องสมุนไพรเพิ่มเติม จากผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม ที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา นายบุญมี เหนียวแน่น เป็นหมอฟันบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้างทั้งในละแวกบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดสงขลา และต่างจังหวัด ได้รับการประเมินขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย ใบอนุญาตที่ พท.ว.18267 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หากนับจนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2563 นายบุญมี เหนียวแน่น เป็นหมอฟันบ้านที่มีประสบการณ์การรักษาประชาชนที่เจ็บป่วย มาแล้วเป็นเวลากว่า 40 ปี มีความชำนาญและมีชื่อเสียงในการรักษาโรคสะกดเงิน

เงิน อัมพฤกษ์ อัมพาท เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เริ่ม
งูสวัด ภูมิแพ้ กวาดซาง ตกขาว การดูแลหลังคลอด

2) องค์ความรู้ที่เป็นตำรับยาในการรักษาโรค สะเก็ดเงิน ของหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น

ตำรับยาในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี
เหนียวแน่น มีจำนวน 5 ตำรับ ได้แก่

2.1) สมุนไพรต้มแก้สะเก็ดเงิน เช่น โกลฐเชียง
โกลฐจุฬาลัมพา ทองพันชั่ง เหงือกปลาหมอ ต้นผีหมอบ
หัวข้าวเย็นเหนือและใต้ หนอนตายหยาก หัวร้อยรู
โลดทะนงทั้งสอง กำแพงเจ็ดชั้น ขันทองพยับบาท และ
ไม้สักหิน

2.2) สมุนไพรต้มตัดรากสะเก็ดเงิน เช่น
โกลฐเชียง โกลฐจุฬาลัมพา ทองพันชั่ง เหงือกปลาหมอ
รากต้นผีหมอบ กัญชาทั้ง 5 หัวข้าวเย็นเหนือ และใต้
หัวร้อยรู โลดทะนงทั้งสอง กำแพงเจ็ดชั้น ใบขันทอง
พยับบาทและไม้สักหิน

2.3) สมุนไพรกินแก้โรคผิวหนัง เช่น บอระเพ็ด
หัวเห็ดหมู ใบมะขามแขก มะตูมแห้ง เปลือกสนเฑาะว์
กระเทียม แฝกหอม กกรังกา ซะเอมเทศ โกลฐสอ โกลฐ
ก้านพร้าว ขิงแห้ง พริกไทย ดอกดีปลี เปลือกต้นตีน
เป็ด สมอพิเภกและใบสะเดา

2.4) สมุนไพรทาแก้โรคผิวหนัง เช่น ใบขันทอง
พยับบาท ใบทองพันชั่ง หัวหนอนตายหยาก ใบชุมเห็ด
เทศ กำมะถันเหลือง และเหล้าขาว

2.5) สมุนไพรต้มอาบแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง เช่น
ใบชุมเห็ดเทศ รากหนอนตายหยาก ทองพันชั่งทั้ง 5
ต้นเหงือกปลาหมอ และ สารส้ม

3) ข้อมูลการรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอพื้น บ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น

นายบุญมี เหนียวแน่น เริ่มให้การรักษาโรค

สะเก็ดเงิน เมื่อราวปี พ.ศ. 2516 โดยผู้ป่วยรายแรก
เป็นเพศหญิง ผลการรักษาหาย นับจนถึงปัจจุบัน
พ.ศ. 2563 รักษาโรคสะเก็ดเงินมาแล้วเป็นเวลา 46
ปี รักษาผู้ป่วยสะเก็ดเงินมาแล้วมากกว่าพันราย ทั้งนี้
ได้เริ่มจดบันทึกผู้ป่วยในแบบบันทึกผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงิน
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา ซึ่งจากการตรวจ
บันทึกการลงทะเบียนผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงิน พบว่า ปี
พ.ศ. 2561 มีจำนวน 93 ราย และปี พ.ศ. 2562 จำนวน
205 ราย

4) กระบวนการในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของ หมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น 7 ขั้นตอน โดยเทียบเคียงกับการรักษาแผนปัจจุบัน

ขั้นตอนในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญ
มี เหนียวแน่น เมื่อเทียบเคียงกับการรักษาด้วยแพทย์
แผนปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน
(ตารางที่ 1) ดังนี้

- 4.1) การซักประวัติทั่ว ๆ ไปของผู้ป่วย
- 4.2) การซักถามอาการเจ็บป่วยด้วยโรคผิวหนัง
และโรคสะเก็ดเงิน
- 4.3) การดูแผลและบริเวณที่เกิดอาการ
- 4.4) การจับและกดบริเวณรอบ ๆ แผลและ
บริเวณที่เกิดอาการ
- 4.5) การวินิจฉัยโรค ว่าเป็นสะเก็ดเงินหรือไม่
จากกรรมพันธุ์ จากเลือด น้ำเหลือง หรือ เลือดผสม
น้ำเหลือง
- 4.6) การจ่ายยา ใน 1 งวด (22 วัน-1 เดือน)
ประกอบด้วย

- สมุนไพรต้มแก้สะเก็ดเงิน (ยาหม้อ) รับ
ประทานครั้งละประมาณครึ่งแก้วขาว วันละ 2 ครั้ง
เช้า-เย็น ใช้กับผู้ป่วยสะเก็ดเงินทุกราย

- สมุนไพรต้มตัดรากสะเก็ดเงิน (ยา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการรักษาโรคสะกดเงินของแพทย์แผนไทยนายบุญมี เหนียวแน่น กับแพทย์แผนปัจจุบัน

รายการเปรียบเทียบ	แพทย์แผนไทย นายบุญมี เหนียวแน่น	แพทย์แผนปัจจุบัน
ขั้นตอนในการรักษา โรคสะกดเงิน	แบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การซักประวัติทั่ว ๆ ไปของผู้ป่วย 2) การซักถามอาการเจ็บป่วยด้วยโรคผิวหนังและโรคสะกดเงิน 3) การดูแลและบริเวณที่เกิดอาการ 4) การจับและกดบริเวณรอบ ๆ ผลและบริเวณที่เกิดอาการ 5) การวินิจฉัยโรค ว่าเป็นสะกดเงินหรือไม่ จากกรรมพันธุ์ จากเลือด น้ำเหลือง หรือเลือดผสมน้ำเหลือง 6) การจ่ายยา ใน 1 งวด (22 วัน-1 เดือน) 7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนโดยเน้นเรื่องการงดของแสลง	แบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การลงทะเบียนผู้ป่วยตามมาตรฐานสถานบริการสุขภาพ 2) การซักประวัติทั่ว ๆ ไปของผู้ป่วย และตรวจเบื้องต้น 3) การตรวจวินิจฉัยโดยแพทย์ 4) การตรวจทางห้องปฏิบัติการ (เมื่อจำเป็น) 5) การให้การรักษาโดยการจ่ายยา เช่น ยาทา ยาสระผม ยารับประทาน 6) การให้การรักษา อื่น ๆ ได้แก่ ยาฉีด ยากดภูมิ 7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน โดยไม่ได้นั้น เรื่องการงดของแสลง
การรักษา	ครั้งละ 2 เม็ด วันละ 2 ครั้ง เข้า-เย็น ใช้ทุกราย 1) สมุนไพรทาแก้โรคผิวหนัง ผสมเหล้าขาว หรือแอลกอฮอล์ 95 % ใช้ทาบริเวณที่เป็นวันละ 3 ครั้ง 2) สมุนไพรต้มอาบแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง โดยต้มยาทั้งหมดแล้ว เอาน้ำยา 1 ลิตร ผสมน้ำเปล่า 2 ลิตรแล้วอาบวันละ 1 ครั้งตอนเย็น ใช้ในรายที่เป็นสะกดเงินทั้งตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสะกดเงินจากเลือดและน้ำเหลือง 3) สารส้ม แนะนำให้ใช้ทุกราย โดยใช้สารส้มถูตัวหลังอาบน้ำ ประมาณ 5-10 นาที แล้วล้างออกแล้วจึงทายาแก้โรคสะกดเงิน เพราะจะช่วยขยายารูขุมขน เมื่อทายาแล้วจะดูดีขึ้นด้วยได้ดี 4) มะกรูด แนะนำให้ใช้ในรายที่เป็นสะกดเงินที่ศีรษะ โดยใช้มะกรูดถูศีรษะหลังอาบน้ำสระผม หรือใช้มะกรูดปั่นแล้วชโลมที่ศีรษะ ทั้งนี้ให้เอาเมล็ดมะกรูดออกก่อนนำมาใช้ เพราะเมล็ดมะกรูดจะทำให้เกิดรังแค	การรักษาประกอบด้วย 1) ยาทา 2) ยาสระผม 3) ยารับประทาน ชนิดที่สีและไม่สีสเตอรอยด์ 4) ยาฉีด 5) ยากดภูมิ 6) ฉายแสง
การให้คำแนะนำ	การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน การงดของแสลง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้คำแนะนำคล้ายคลึงกัน	ไม่เน้นการงดของแสลง แต่มีสิ่งกระตุ้น คือ ความเครียด หลีกเลียงสารเคมี อาหาร แอลกอฮอล์
ระยะเวลาในการรักษา	เป็นน้อยใช้เวลาน้อย เป็นมากใช้เวลาในการรักษานาน	เป็นน้อยหรือเป็นมากใช้เวลาในการรักษาพอ ๆ กัน เมื่อเป็นมาก เพิ่มปริมาณยามากขึ้น

หม้อ) ใช้ต้ม รับประทานครั้งละประมาณครึ่งแก้วขาว (ประมาณ 2 ช้อนโต๊ะ) วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น ใช้กับผู้ป่วยสะเก็ดเงินที่หายแล้วโดยเพิ่มกัญชาในยาต้ม

- สมุนไพรกินแก้โรคผิวหนัง (ชนิดแคปซูล และลูกกลอน) รับประทานครั้งละ 2 เม็ด วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น ใช้ทุกราวย

- สมุนไพรทาแก้โรคผิวหนัง ผสมเหล้าขาว หรือแอลกอฮอล์ 95% ใช้ทาบริเวณที่เป็นวันละ 3 ครั้ง

- สมุนไพรต้มอาบแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง โดยต้มยาทั้งหมดแล้ว เอน้ำยา 1 ลิตร ผสมน้ำเปล่า 2 ลิตรแล้วอาบวันละ 1 ครั้งตอนเย็น ใช้ในรายที่เป็นสะเก็ดเงินทั้งตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสะเก็ดเงินจากเลือดและน้ำเหลือง

- สารส้ม แนะนำให้ใช้ทุกราวย โดยใช้สารส้มถูตัวหลังอาบน้ำ ประมาณ 5-10 นาทีแล้วล้างออก แล้วจึงทายาแก้โรคสะเก็ดเงิน

- มะกรูด แนะนำให้ใช้ในรายที่เป็นสะเก็ดเงินที่คันระ โดยใช้มะกรูดถูคันระหลังอาบน้ำสระผม หรือใช้มะกรูดปั่นแล้วชโลมที่คันระ ทั้งนี้ ให้เอาเมล็ดมะกรูดออกก่อนนำมาใช้ เพราะเมล็ดมะกรูดจะทำให้เกิดรังแค

4.7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนโดยเน้นเรื่องการงดของแสลง ที่อาจทำให้สะเก็ดเงินกำเริบ เช่น สุรา ของหมักดอง หน่อไม้ ผักทอดยอด อาหารทะเล ปลาน้ำจืดที่ไม่มีเกล็ด ปลาจำ กะปิ น้ำปลา เนื้อสัตว์สีแดง (เช่น เนื้อวัว เนื้อควาย) หัวหมู ไข่แดง ผลไม้ที่มีฤทธิ์ร้อน เป็นต้น

5) ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยที่มารักษาโรคสะเก็ดเงินกับหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น

ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

จำนวน 20 คน เป็นเพศชาย จำนวน 13 คน ร้อยละ 65.0 และเพศหญิง จำนวน 7 คน ร้อยละ 34.0 ส่วนมากอายุ 20-29 ปี จำนวน 6 คน ร้อยละ 30.0 รองลงมาคือ อายุ 40-49 ปี จำนวน 4 คน ร้อยละ 20.0 อายุต่ำสุด 21 ปี สูงสุด 81 ปี อายุเฉลี่ย 46 ปี ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 11 คน ร้อยละ 55.0 มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิตสูง/เบาหวานชนิดไม่รุนแรง จำนวน 6 คน ร้อยละ 30.0 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 5 คน ร้อยละ 25.0 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท จำนวน 4 คน ร้อยละ 20.0 เกษตรกรรม จำนวน 3 คน ร้อยละ 15.0 และรับจ้าง จำนวน 3 คน ร้อยละ 15.0

6) ประวัติ อาการ ความเชื่อ และผลการรักษาของผู้ป่วยที่มารักษาโรคสะเก็ดเงินกับหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยเป็นโรคผิวหนัง จำนวน 18 คน ร้อยละ 90.0 เคยป่วยเป็นโรคผิวหนัง จำนวน 2 คน ร้อยละ 10.0 ส่วนมากรู้ว่าป่วยเป็นโรคสะเก็ดเงินก่อนที่จะเข้ารับการรักษาที่นายบุญมี เหนียวแน่น เป็นเวลา 1-5 ปี จำนวน 10 คน ร้อยละ 50.0 เป็นโรคสะเก็ดเงินในระดับรุนแรง จำนวน 11 คน ร้อยละ 55.0 มีความคาดหวังว่าจะหายเมื่อเข้ารับการรักษาโรคสะเก็ดเงินที่นายบุญมี เหนียวแน่น จำนวน 8 คน ร้อยละ 40.0 ไม่เคยรักษาด้วยสมุนไพรอื่น ๆ ก่อนที่จะเข้ารับการรักษาที่นายบุญมี เหนียวแน่น จำนวน 12 คน ร้อยละ 60.0 ส่วนใหญ่เคยรักษาโรคสะเก็ดเงินกับหมออื่น ๆ มาก่อนที่จะเข้ารับการรักษาที่นายบุญมี เหนียวแน่น จำนวน 18 คน ร้อยละ 90.0 ใช้เวลารักษาโรคสะเก็ดเงินกับหมออื่น ๆ มาก่อน เป็นเวลามากกว่า 10 ปี จำนวน 8 คน ร้อยละ 40.0 รับทราบเรื่องการ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลการรักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี เหนียวแน่น

ผลการรักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี เหนียวแน่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทุเลา	13	65.0
ไม่หาย เนื่องจาก	4	20.0
- งดของแสดงไม่ได้ 3 คน		
- รักษาไม่ต่อเนื่อง 1 คน		
หาย	3	15.0
- หายภายใน 1 เดือน 2 คน		
- หายภายใน 7 เดือน 1 คน		
รวม	20	100.0

รักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น ทาง
 ยุทูปและรายการโทรทัศน์ จำนวน 12 คน ร้อยละ
 60.0 มีค่าใช้จ่ายในการรักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น
 เป็นเงินประมาณครั้งละ 700 บาท ผลการรักษา ทุเลา
 จำนวน 13 คน ร้อยละ 65.0 หายจำนวน 3 คน ร้อยละ
 15.0 ไม่หาย จำนวน 4 คน ร้อยละ 20.0 (ตารางที่ 2)
 ที่ไม่หายเป็นเพราะ งดของแสดงไม่ได้ 3 คน รักษาไม่
 ต่อเนื่อง 1 คน ผู้ป่วยที่เคยรักษาโรคสะเก็ดเงินจะ
 แนะนำให้ผู้ป่วยคนอื่นเข้ารับการรักษากับนายบุญมี
 เหนียวแน่น จำนวน 16 คน ร้อยละ 80.0 ส่วนใหญ่มี
 ความพึงพอใจ ต่อการรักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญ
 มี เหนียวแน่น จำนวน 18 คน ร้อยละ 90.0

7) ผลการรักษาของประชาชนที่มารักษาโรค สะเก็ดเงินกับหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียว แน่น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ป่วยที่มารักษาโรค
 สะเก็ดเงินกับนายบุญมี เหนียวแน่น ส่วนใหญ่มีอาการ
 ทุเลาและดีขึ้น ดังนี้

“มีอาการดีขึ้น อาการคันค่อย ๆ ลดลง ผื่น
 ยุบลง จนหายสนิท”

“รักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี ประมาณ

3 ครั้ง กินยา 3 ชุด โดยไปรักษาด้วยตนเอง ทุกครั้ง
 ครั้งละ 1 ชุด เมื่อกินยาครบ 3 ชุด หรือ 3 เดือน อาการ
 ของโรคสะเก็ดเงินดีขึ้นเรื่อย ๆ”

“รักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี 3 เดือน
 ดีขึ้น ตอนนั้นมั่นใจว่าหาย เพียงแต่ต้องควบคุมอาหาร
 แสดงให้ได้”

“รักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี ประมาณ
 1 เดือน โดยให้ยาเม็ดแคปซูล มากิน 1 ชุด อาการโรค
 สะเก็ดเงินดีขึ้นเรื่อย ๆ จนตุ่มเริ่มยุบและจางผิวเรียบ
 จนหาย”

“หายแล้วก็ไม่กลับมาเป็นซ้ำอีก เพราะ กิน
 ยาและทำตามคำแนะนำของนายบุญมี”

“อาการดีขึ้นแผลแห้งยุบ ยังรักษาอยู่ คาด
 จะรักษาให้ถึงขาดตก”

“ผลการรักษา กินไป 2 หม้อ หม้อแรกดีขึ้น”

“เมื่อก่อนนี้ตื่นนอนตอนเช้าที่นอนเต็มไปด้วย
 ด้วยผิวหนังจากโรคสะเก็ดเงินร่วงเต็มไปหมด พอ
 ไปหานายบุญมี ผิวหนังจากโรคสะเก็ดไม่ร่วงแล้ว ยา
 แผนปัจจุบัน แคร์งับอาการโรคไว้เฉย ๆ พอหยุดยา
 โรคสะเก็ดเงินก็ขึ้นอีกเหมือนเดิม ใช้ยาแผนปัจจุบัน
 สภาพจิตใจแย่มาก แต่เมื่อมาเจอนายบุญมี สภาพ
 จิตใจกลับมา 100%”

8) ความเห็นคิดเกี่ยวกับการรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอพื้นบ้าน นายบุญมี เหนียวแน่น จากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ที่ตามภูมิลำเนาเดียวกันกับหมอพื้นบ้าน เกี่ยวกับการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น มีดังนี้

8.1) ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินควรจะมารักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น เพราะ ถ้ารักษากับแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หายก็ควรแนะนำให้ไปรักษาที่หมอพื้นบ้านได้

8.2) จะแนะนำผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงิน มารับการรักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี เหนียวแน่นเพราะเป็นทางเลือกให้กับผู้ป่วยอีกทางเลือกหนึ่ง

8.3) มีความเชื่อมั่นในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของ นายบุญมี เหนียวแน่น โดยเชื่อมั่นในตำรายาสมุนไพร และตำรายาสมุนไพรที่นำมาใช้รักษาซึ่งมีแหล่งจัดซื้อที่แน่นอน

8.4) สามารถรักษาได้ แต่ควรมีการอธิบายให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพิ่มคำแนะนำให้มากขึ้น มีการติดตามผลการรักษาให้ชัดเจนทั้งในรายที่รักษาครบหายแล้ว หรือรายที่ขาดการรักษา และควรลงประวัติผู้ป่วยให้ละเอียดมากขึ้น

อภิปรายผล

1) นายบุญมี เหนียวแน่น เริ่มศึกษาความรู้ด้านหมอพื้นบ้านและการรักษาโรคสะเก็ดเงิน มาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ จากคุณตา ต่อมาได้ศึกษาเพิ่มเติมจากตำรายาภัญชาที่ได้มาจากน้าเขย เมื่อจบชเรียน ได้ศึกษาพระธรรมวินัยและได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านหมอพื้นบ้านและยาสมุนไพร จากพระ หลังจากนั้น ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากตำราหมอพื้นบ้าน

ไทยเรื่อยมา ผ่านการประเมินขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย จากกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นหมอพื้นบ้านที่มีประสบการณ์ในการรักษาประชาชนที่เจ็บป่วย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในละแวกบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา และต่างจังหวัด มีความชำนาญในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน อัมพฤกษ์ อัมพาต เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เริม งูสวัด ภูมิแพ้ กวาดขวาง ตกขาว การดูแลหลังคลอด โดยเริ่มให้การรักษาโรคสะเก็ดเงิน เมื่อราวปี พ.ศ. 2516 นับจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2563 รักษาโรคสะเก็ดเงินมาแล้ว 46 ปี รักษาผู้ป่วยสะเก็ดเงินมาแล้วมากกว่าพันราย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของบุญศรี เลิศวิริยจิตต์¹⁴⁾ ได้ศึกษาการแพทย์แผนไทย: การบำบัดรักษาโรคสะเก็ดเงิน พบว่า แพทย์แผนไทยได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ตั้งแต่เด็กจนเป็นวัยรุ่น จากบรรพบุรุษ ขั้นตอนการเรียนรู้จากการสังเกต เป็นลูกมือผู้ช่วยเก็บยาสมุนไพร การเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง แล้วจึงมาสอบใบประกอบโรคศิลปะการแพทย์แผนไทยภายหลัง องค์ความรู้ของด้านการวินิจฉัยและแนวทางการรักษาพบว่าเป็นเรื่องของธาตุในร่างกายที่ผิดปกติ เลือดลม น้ำเหลือง รวมทั้งจิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรมกรบริโภคอาหาร ทั้งนี้การรักษาจึงเน้นในการปรับธาตุให้สมดุล และคำแนะนำในเรื่องการกินของต้องห้ามต่าง ๆ ในปัจจุบันการแพทย์แผนไทยมีการบูรณาการในการดูแลรักษาโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น รวมถึงโรคสะเก็ดเงินเริ่มมีการศึกษาวิจัยด้านการรักษาด้วยยาสมุนไพรและหมอพื้นบ้านเพิ่มมากขึ้นและมีการบูรณาการกับการแพทย์แผนปัจจุบัน และพบว่าอาการของผู้ป่วยส่วนใหญ่ดีขึ้นและไม่ส่งผลกระทบต่ออวัยวะภายใน และสอดคล้องกับการ

วิจัยของ พรทิพย์ แก้วชิตน และนฤทธิ พลสูงเนิน^[7] ซึ่งได้ศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในเขตอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แพทย์พื้นบ้านที่เป็นหมอสมุนไพร หมอมนต์หรือหมอเป่า หมอธรรม หมอลู่วัว หมอมอหรือหมอดู และหมอนวดแผนไทย มีประสบการณ์ในการรักษามากกว่า 30 ปี เหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้มาเป็นแพทย์พื้นบ้านและลักษณะความรู้ที่ได้รับมาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษและเริ่มจากความสนใจ การสังเกต ประสบการณ์จากครูผู้มีประสบการณ์ การอบรมจากชมรมและแหล่งเรียนรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้าน ประกอบกับศึกษาด้วยตนเอง จากตำราการแพทย์พื้นบ้าน

2) ขั้นตอนในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น เมื่อเทียบเคียงกับการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การซักประวัติทั่ว ๆ ไปของผู้ป่วย 2) การซักถามอาการเจ็บป่วยด้วยโรคผิวหนังและโรคสะเก็ดเงิน 3) การดูแผลและบริเวณที่เกิดอาการ 4) การจับและกดบริเวณรอบ ๆ แผลและบริเวณที่เกิดอาการ 5) การวินิจฉัยโรค ว่าเป็นสะเก็ดเงินหรือไม่ จากกรรมพันธุ์ จากเลือด น้ำเหลือง หรือ เลือดผสมน้ำเหลือง 6) การจ่ายยา ใน 1 งวด (22 วัน-1 เดือน) และ 7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน โดยเน้นเรื่องการงดของแสลง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้คำแนะนำคล้ายคลึงกัน ซึ่งนับว่าขั้นตอนในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการรักษาของหมอพื้นบ้านทั่ว ๆ ไป ที่มีความเชื่อถือและความศรัทธาเกี่ยวกับความสมดุลของธาตุ ความเชื่อเกี่ยวกับผี ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ความเชื่อทางด้นกรรมส่งผลต่อการเกิดโรค มีการผสมผสานความรู้การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์สมัยใหม่ในการรักษา ใช้การซักประวัติ ตรวจดวงชะตา ตรวจร่างกาย

ผู้ป่วย และจ่ายยาสมุนไพร ใช้วิธีการรักษาทางกายและมุ่งเน้นการรักษาทางจิตเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้ป่วย เช่นการไหว้ครู บูชาครู ในขณะที่ให้การรักษามีการใช้คาถาต่าง ๆ กำกับ ร่วมกับการใช้สมุนไพร ซึ่งการใช้ยาสมุนไพรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรักษาผู้ป่วย มีทั้งการรักษาด้วยสมุนไพรเดี่ยว การใช้สูตรหรือตำรับ ยาสำเร็จรูป มีทั้งสดและแห้ง การเตรียมยา มีทั้งการต้ม การนำมาบด การฝน ร่วมกับการรักษาโดยการเป่า ฟัน การใช้น้ำมันทา การบีบนิ้ววด การประคบสมุนไพร^[7]

3) ตำรับยาในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น มีจำนวน 5 ตำรับ ได้แก่ 1) สมุนไพรต้มแก้สะเก็ดเงิน 2) สมุนไพรต้มตัดรากสะเก็ดเงิน 3) สมุนไพรกินแก้โรคผิวหนัง 4) สมุนไพรทาแก้โรคผิวหนัง สมุนไพรต้มอาบแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของ วิญญู วงศ์วิวัฒน์^[6] ซึ่งได้ศึกษาภูมิปัญญาการรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอพื้นบ้านในจังหวัด สงขลา พัทลุง ตรัง และสตูล พบว่า หมอพื้นบ้านที่รักษาโรคสะเก็ดเงิน 10 คน มีตำรับยาสำหรับรักษาโรคสะเก็ดเงินอย่างน้อยคนละ 1 ตำรับ รวบรวมตำรับยาได้ทั้งสิ้น 18 ตำรับ เป็นตำรับยาภายใน 10 ตำรับ และตำรับยาภายนอก 8 ตำรับ สมุนไพรที่ปรากฏในตำรับยาเหล่านี้ 115 ชนิด เป็นพืชวัตถุ 111 ชนิด สัตว์วัตถุ 2 ชนิด และธาตุวัตถุ 2 ชนิด สะท้อนให้เห็นว่ามีตำรับยารักษาโรคสะเก็ดเงินที่เป็นภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้านเป็นจำนวนมาก จึงควรรวบรวมและพิสูจน์ถึงประสิทธิผลในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของตำรับยาต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำมาใช้และสืบทอดให้อยู่เคียงคู่กับสังคมไทยตลอดไป

4) ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่มารับการรักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น มีผลการรักษา ทูเลา ร้อยละ 65.0 ไม่หาย ร้อยละ 20.0 หาย ร้อยละ 15.0 สะท้อน

ให้เห็นว่านายบุญมี เหนียวแน่น สามารถรักษาโรค
สะเก็ดเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ถึง ร้อยละ 80 มีเพียง
ส่วนน้อยที่ผลการรักษาไม่หายอันเนื่องมาจากดของ
แสงไม่ได้ และรักษาไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ วิญญู วงศ์วิวัฒน์^[6] ได้ศึกษาภูมิปัญญา
การรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอพื้นบ้านในจังหวัด
สงขลา พัทลุง ตรัง และสตูล โดยการติดตามประเมิน
ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่เข้ารับการรักษาโดยหมอพื้น
บ้าน จำนวน 5 คน พบว่า ผู้ป่วยทุกรายไม่หายขาด
จากโรคสะเก็ดเงิน แต่มีอาการร่วมดีขึ้น เช่น คันลด
ลง นอนหลับสนิทเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับทฤษฎี
ที่ว่า โรคสะเก็ดเงิน เป็นโรคเรื้อรังชนิดที่รักษาโดย
ยาสังเคราะห์ทางเคมีแล้วยังไม่หายขาด ความรุนแรง
ของโรคมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทำให้กระทบต่อ
คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ^[1-2] ซึ่งมี
ปัจจัยหลายอย่างที่ก่อให้เกิดโรคทั้งปัจจัยภายในและ
ภายนอกร่างกาย โดยปัจจัยภายในร่างกาย ที่สำคัญ
คือ พันธุกรรม พบประวัติโรคสะเก็ดเงินในกลุ่มญาติ
ของผู้ป่วยประมาณร้อยละ 40 สำหรับปัจจัยภายนอก
ที่กระตุ้นโรคสะเก็ดเงิน ได้แก่ ภาวะอ้วน การสูบบุหรี่
การดื่มแอลกอฮอล์ ยากลุ่ม lithium และ antima-
larial agents ภาวะติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส (โดย
เฉพาะ HIV) ภาวะขาดวิตามินดี^[3] และโรคอาจกำเริบ
ได้จากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ยาบางชนิด ความเครียด โรค
สะเก็ดเงินเป็นโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยต้องยอมรับความจริง
ว่าโรคนี้ไม่หายขาด และใช้ชีวิตอยู่กับโรคนี้ได้โดยไม่
เครียด เพราะความเครียดทำให้โรคสะเก็ดเงินกำเริบ
ได้ ส่วนค่าใช้จ่ายการรักษาโรคสะเก็ดเงิน มีค่าใช้จ่าย
ในการรักษาสูง บางรายมีการตอบสนองต่อยาไม่
แน่นอนทำให้ต้องเปลี่ยนวิธีการรักษาอยู่เสมอ หากการ
ดูแลรักษาไม่ครอบคลุมจะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้
ป่วยทรุดลง ซึ่งความเจ็บป่วยที่เรื้อรังและค่าใช้จ่าย

ที่สูงตามมาของโรคสะเก็ดเงินจึงอาจสร้างความทุกข์
ทรมานและส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจ หน้าที่
การงาน รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจ ฐานะของผู้ป่วยและ
ครอบครัวอย่างมากมาย^[4-5]

5) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ตามภูมิลาเนา
ของนายบุญมี เหนียวแน่น มีความคิดเห็นว่าผู้ป่วยโรค
สะเก็ดเงินควรจะมารักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น
เพราะถ้ารักษากับแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หายก็ควร
แนะนำให้ไปรักษากับหมอพื้นบ้านได้ เพราะเป็นทาง
เลือกให้กับผู้ป่วยอีกทางเลือกหนึ่ง และมีความเชื่อมั่น
ในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของ นายบุญมี เหนียวแน่น
โดยเชื่อมั่นในตำรายาสมุนไพร และตัวยาสุนไพรมานำ
มาใช้รักษาซึ่งมีแหล่งจัดซื้อที่แน่นอน แต่ควรมีการ
อธิบายให้มีความชัดเจนและเพิ่มคำแนะนำให้มากขึ้น
มีการติดตามผลการรักษาให้ชัดเจนทั้งในรายที่รักษา
ครบ หายแล้ว หรือรายที่ขาดการรักษา และควรลง
ประวัติผู้ป่วยให้ละเอียดมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า
บุคลากรทางการแพทย์แผนปัจจุบันมีทัศนคติที่ดีต่อ
การรักษาโรคสะเก็ดเงินของหมอพื้นบ้าน จึงควรที่จะ
ส่งเสริมและสนับสนุนหมอพื้นบ้านให้เป็นทางเลือก
หนึ่งในการรักษาโรคสะเก็ดเงินของประชาชน โดยให้
ข้อมูลข่าวสารในการรักษาโรคสะเก็ดเงินทั้งในด้
การแพทย์แผนปัจจุบันและการรักษาแบบหมอพื้น
บ้านเพื่อให้ประชาชนได้พิจารณาตัดสินใจเลือกวิธีการ
รักษาโรคสะเก็ดเงินให้เหมาะสมกับตนเอง

ข้อสรุป

นายบุญมี เหนียวแน่น เริ่มศึกษาความรู้ด้าน
หมอพื้นบ้าน ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ จากคุณตา และ
ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่อยมา โดยได้รับการ
ประเมินขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขา
การแพทย์แผนไทยประเภทเวชกรรมไทย ใบอนุญาต

ที่ พท.ว.18267 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554 เป็นหมอพื้นบ้านที่มีประสบการณ์และมีชื่อเสียงในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน อัมพฤกษ์ อัมพาต เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เริม งูสวัด ภูมิแพ้ กวาดขวาง ตกขาว การดูแลหลังคลอด โดยเริ่มให้การรักษาโรคสะเก็ดเงิน เมื่อปี พ.ศ. 2516 รักษาผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินมาแล้วมากกว่าพันราย ขั้นตอนในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน แบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน คือ 1) การซักประวัติ 2) การซักถามอาการ 3) การดูแผลและบริเวณที่เกิดอาการ 4) การจับและกดบริเวณรอบ ๆ แผลและบริเวณที่เกิดอาการ 5) การวินิจฉัยโรค ว่าเป็นสะเก็ดเงิน จากกรรมพันธุ์ จากเลือด น้ำเหลือง หรือ เลือดผสมน้ำเหลือง 6) การจ่ายยา และ 7) การให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน โดยเน้นเรื่องการงดของแสลง ตำรับยาในการรักษาโรคสะเก็ดเงิน มีจำนวน 5 ตำรับ ได้แก่ 1) สมุนไพรมัดแก้สะเก็ดเงิน 2) สมุนไพรมัดตัดรากสะเก็ดเงิน 3) สมุนไพรมัดแก้โรคผิวหนัง 4) สมุนไพรมัดแก้โรคผิวหนัง 5) สมุนไพรมัดแก้โรคผิวหนังเรื้อรัง

ผู้ป่วยโรคสะเก็ดเงินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยส่วนมากมารับทราบเรื่องการรักษาโรคสะเก็ดเงินของนายบุญมี เหนียวแน่น ทางยูทูปและรายการโทรทัศน์ ร้อยละ 60.0 มีค่าใช้จ่ายในการรักษาครั้งละประมาณ 700 บาท ผลการรักษา ทุเลา ร้อยละ 65.0 หาย ร้อยละ 15.0 ไม่หาย ร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการรักษาโรคสะเก็ดเงินกับนายบุญมี เหนียวแน่น ร้อยละ 90.0 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความคิดเห็นว่าคุณป่วยโรคสะเก็ดเงินควรจะมารักษากับนายบุญมี เหนียวแน่น เพราะ ถ้ารักษากับแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หายก็ควรแนะนำให้ไปรักษากับหมอพื้นบ้าน การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรสนับสนุนให้มีการรักษาโรคสะเก็ดเงินแบบคู่ขนานระหว่างการรักษาแพทย์แผนปัจจุบันกับหมอพื้นบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายแพทย์มณฑิเตอร์ คณาสวัสดิ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่กรุณาให้การสนับสนุนให้ดำเนินโครงการวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ที่กรุณาสนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาวิจัยในคนด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่พิจารณาจริยธรรมการศึกษาวิจัยในคน ขอขอบคุณนายแพทย์วิรัตน์ โปะระรัตนศิริ และนายแพทย์กสิวัฒน์ ศรีประดิษฐ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาการวิจัย ขอขอบคุณ นางสาวอรจิรา ทองสุขมาก นางพิมพ์ชนก วรณแจ่ม และนางอรนรินทร์ ขจรวงศ์ วัฒนา ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณ นายบุญมี เหนียวแน่น ผู้ป่วยสะเก็ดเงินที่เป็นตัวอย่างการวิจัย นางสาววิไลลักษณ์ ชันธคาม โสภัก์ และนางสาวศศิธร จันทรมีเทศ ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี

References

1. Sikul A, Sikongpli Y. Quality of life of patients with psoriasis, Sisaket Hospital. Sisaket Hospital; 2013. (in Thai)
2. XiaoThaweessin K. Quality of life of patients with psoriasis and participation in the care of family of Wachira Phuket Hospital. Wachira Hospital Phuket; 2018. (in Thai)
3. Wachiramon V, Suchonavanich P. A to Dermatology color Atlas. Department of Dermatology, Department of Internal Medicine, Faculty of Medicine. Ramathibodi Hospital; 2017. (in Thai)
4. Lertwiryachit B. Thai traditional medicine. Psoriasis maintenance treatment, Suan Sunandha University; 2012. (in Thai)
5. Sawatdichai C. Results of treatment of patients with

- psoriasis with herbs, the formula of Phrapokkdao Hospital, Chanthaburi, Phrapokkdao Hospital. Chanthaburi: 2010. (in Thai)
6. Wongwiwat W. The wisdom of the treatment of psoriasis of local healers in Songkhla, Phatthalung province, Trang and Satun. Prince of Songkla University; 2013. (in Thai)
 7. Kaewchin P, Polsungnoen N. A study of local medicine knowledge in Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province. Nakhon Ratchasima College; 2015. (in Thai)
 8. Chachoengsao Provincial Public Health Office. The number of folk healers of the year 2010. stapling documents: 2013. (in Thai)
 9. Yothongyos M. Size determination of sample for research, academic service center, Institute for Research and Innovation Development [Internet]. 2018. [cited 2018 Oct 20]; [8 screens]. Available from: <http://www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/04/resch.pdf> (in Thai)